

Reč pisca

ridružite mi se na putovanju u jedno drugo vreme i kraj sveta, u surovi, egzotični svet šafrana i borbe sabljama, svet pustinjskih nomada što žive u šatorima od kamilje dlake, karavana natovarenih persijskim ćilimima i miomirisnim tamjanom, svet lepršavih šarenih haljina, kôlom opcertanih očiju i namirisanih ruku koje kao filigran krasi kana. Nalazimo se u Hedžasu, zapadnom delu današnje Saudijske Arabije, nedaleko od Crvenog mora; u nepreglednoj pustinji tu i tamo prošaranoj bujnim oazama gde se beduini-pljačkaši bore za opstanak, a žene imaju tek poneko pravo, i gde je jedna religija, predodređena da bude među najvećima na svetu, kao voda navrla sa usana jednog čoveka kojeg su, sve dok nije napunio četrdeset godina, smatrali neznatnim.

To je bio svet Ajše bint Ebu-Bekir. Kad se rodila, 613. godine, žene su se smatrale imovinom, posedom muškaraca, toliko bezvrednima da su ih roditelji mogli žive zakopati ukoliko se te godine rodilo premnogo devojčica. Otkad su Ajšu u šestoj godini verili, zatočili su je u roditeljskom domu, zabranili joj da trči i igra se napolju, a s dečacima čak i da razgovara. Pa ipak je izrasla u snažnu, moćnu ženu: glasovitu riđokosu lepoticu hitre pameti i dovitljivog uma; uticajnog političkog savetnika; borca; verskog

učenjaka; i u jednoj od najdirljivijih ljubavnih priča koje su ikada zabeležene – u suprugu miljenicu Proroka Muhameda.

Prema brojnim izvorima, Ajša se za Muhameda, osnivača islama, udala kad joj je bilo devet godina. U bračne odnose stupili su kasnije, tek pošto joj je počelo mesečno pranje. Koliko god nama sad izgledale sablažnjive te njene nežne godine, izgleda da je politika bila uzrok što su je udali tako mladu. Biće da je Ajšin otac, Ebu-Bekir, požurivao venčanje kako bi se učvrstio na položaju glavnog Prorokovog ashaba. Što se pak Muhameda tiče, on je u Ajšu bio ludo zaljubljen; igrao se s njome lutkama dok je bila mala, a potom, kad je dozrela, pretvorio ju je u svoga političkog savetnika.

No ipak, njihov brak je imao svojih poteškoća. I žena i muž su tu bili svojevoljne, dinamične, složene ličnosti. Budući da je Muhameda poznavala čitavog svog života, Ajša je bila izrazito ljubomorna na druge njegove žene i inoče – ukupno dvanaest njih koje je doveo u harem. Puna duha i obešenjakluka, Ajša je terala šegu sa svojim sestrama-suprugama i Muhamedom, u nadi da će pomrsiti račune svakoj ljubavi između njega i neke od njih. Ponekad su te njene male zavere uspevale – izvanredno, no na veliko nezadovoljstvo njenog muža.

I spoljašnji udarci uzeli su danak u njihovom braku. Kao vođa sve veće zajednice pravovernih, Muhamed je morao da se brani od neprekidne bujice ogovaranja na račun njegovih žena. (Kad joj je bilo četrnaest godina, Ajša se upetljala u strahovit skandal koji joj umalo nije okončao brak.) Ali imalo je tu i drugih nevolja. Moćnom mekanskom rodu Kurejš – Muhamedovim saplemenicima – bila je mrska Muhamedova poruka o jednom Bogu, te su ljuto i neumorno napadali njega i njegove sledbenike. Božji se Prorok, međutim, nije dao učutkati. Anđeo Džebrail mu beše rekao: „Govori!“ – a Muhamed je bio spreman da poslušša.

Islam se Muhamedu ukazao prilikom vizije na Hiri, brdu kod Meke, negde oko 610. godine. Njegova porodica, uključujući i suprugu Hatidžu, s kojom je dvadeset i četiri godine živeo u jednoženstvu, i njegovog brata od strica Aliju, kojeg je odgajio, biće prvi Arapi koji će poverovati u Muhamedovu poruku o jednom

Bogu. Ostali su bili manje poletni. Meka je bila idolopoklonička prestonica arabljanskog sveta. Ćabu, kockasti hram u srcu grada, ispunjavale su stotine božanstava, a ona su privlačila karavane što su putovali i izbliza i izdaleka da se klanjaju i trguju. U očima trgovaca Kurejšija, ova nova vera značila je privrednu propast. Ona – i njen prorok – moraju da se gube odatle.

Posle dugogodišnjih progona muslimana, vođe Meke konačno su poslali svoje sinove da ubiju Muhameda. Ovaj je pobegao, uz pomoć Alijinu i Ebu-Bekirovu, i pridružio se ostatku *umeta* (zajednice pravovernih) u Medini, gradu-oazi na nekih 400 kilometara severno. Tamo su se pripadnici gradskih arapskih rodova, Aus i Hazradž, ponudili da skuće i zaštite muslimane. Pa ipak, život je bio opasan i u Medini. Kurejšije su nastavile da napadaju, zadobijajući pomoć od novih suseda umeta. Naročitu su pretnju predstavljala tri jevrejska plemena: Kajnuk, Benu Nadir i Kurejz. Činjenica da se Muhamed klanjao njihovom Bogu nije bila dovoljna da zasluži i njihovu vernost. Nisu samo s prezirom gledali na njegovu tvrdnju da je on onaj prorok što je predskazan u njihovim verskim spisima – zar bi Bog za tu čast odabrao Arapina? – već su ta plemena bila i u trgovačkom ortakluku s Kurejšijama iz Meke.

U ovakvom okviru punom sablazni, opasnosti i ugnjetavanja, Ajša je uz Muhameda odrasla, za njega se udala, njega volela. Prema najvećem broju izvora, on je nju obožavao, opraštao joj jezičavost i od nje tražio saveta u raznim pitanjima. Njena uloga u borbama umeta je, izgleda, ograničena na donošenje vode i previjanje rana, ali druge žene, kao što je Um-Umara, zaista su se u tim ranim godinama islama borile rame uz rame s muškarcima.

Veoma malo znamo o Muhamedovim ženama. A često se pojedinosti njihovog života menjaju u zavisnosti od pripovedača. Istorija se, baš kao i predačke loze i poezija, prenosila usmenim putem, i nije se zapisivala sve dok od Muhamedove smrti nisu prošle stotine godina. Gotovo sve može podleći raspravi, reklo bi se, počev od toga u kojem je uzrastu Ajša legla s Muhamedom pa do njegovog odnosa prema njoj. Je li mu bila miljenica, kako

to tvrde suniti, ili je pak nije voleo zbog neposlušnosti, kako mi je jedan šiit uporno tvrdio?

Kakvo god bilo vaše mišljenje o Ajši, ona ostaje veličanstvena, nezaboravna junakinja koja je govorila ono što misli, postupala prema onome što joj je u srcu, volela svoga Boga, i u svojoj zajednici i istoriji osvojila svoje mesto kao Mati pravovernih. Za mene je ona uzor, žena koja se usavršila i preživela, i prevazišla neizmerne kulturne i lične prepreke da bi ostavila svoj trag na ovome svetu.

Muhamed je umro kad mu je bilo šezdeset i dve godine. Sunitska verzija – ona što je zastupaju zapadni učenjaci koje sam ja čitala – veli da je preminuo s glavom na Ajšinim grudima. Šiiti pak dokazuju da je umro na Alijinim rukama. Podjednako i zastupnik dobrobiti svoje porodice i zastupnik Muhamedovog zaveštanja, Ajša je nastavila da savetuje naredna tri kalifa koji su redom nasledili Proroka, i na kraju povelala protiv Alije vojsku, u „Vakat’ul džemel“ – bitku nazvanu po kamili koju je Ajša jahala, prvi islamski građanski rat. Ali to je već druga priča...

*Dragulj
Medine*

Prolog

Jedan jedini uperen prst

Medina, januar 627 • Četrnaest godina

ablazan je dohujala na vetru lotalici kad sam u Medinu ujahala stežući Safvana oko pasa. Komšije su pokuljale na ulicu kao kad posle oluje bujica nagrne u vadi.* Deca su stajala u jatima, upirala prstom i blenula. Majke su ih privijale uz skute i pravile se da obrću oči u stranu. Muški su pljuvali u prašinu i mrmljali s osudom. Usta moga oca podrhtavala su kao kap na rubu čaše.

Šta su videli: pokrivku što mi je spala na ramena, nehajno. Puštenu kosu što me šiba po licu. Ženu božjeg Proroka obavijenu oko drugog čoveka. Šta nisu mogli videti: devojačke snove što mi se pred nogama razbijaju u krhotine, a gazi ih istina tvrda i gruba kao konjska kopita.

Pustila sam da mi kapci padnu, izbegavajući da uzvratim na zurenje moga umeta, moje zajednice. Obliznula sam ispucale usne, osetila ukus soli i zadah moje bede. Utrobu mi je uvrtao bol, kao kad neke jake ruke cede rublje od vode, s tom razlikom što u meni već nije bilo ni kapi. Jezik mi je malaksalo visio, kao suncem spečen gušter. Naslonila sam obraz na Safvanovo rame, ali od konjskog kasa udarala je kost u kost.

„Al-zanija!“, povikao je neko. „Preljubnica!“

* Rečnik stranih reči i izraza je na kraju knjige. (Prim. prev.)

Zažmirila sam. Članovi našeg umeta ili su pokazivali prstima i vikali na mene, ili pak širili ruke u znak dobrodošlice. Videla sam i one druge, munafike, što su se cerili i kezili prljave zube. Ensarije, naši Pomoćnici, stajali su nemi i obazrivi. Hiljade su se nizale duž ulice, oštrim disanjem usrkujući našu prašinu: zureći kao da sam karavan što blista od blaga, a ne od sunca izgorela četrnaestogodišnja devojka.

Konj je stao, ali ja sam nastavila – niz njegov bok, glavačke, pravo Muhamedu u ruke. Ponovo pod muževljev nadzor, i uzdišući od olakšanja. Pokušaj da sama sebi prekrajam sudbinu zama-
lo mi nije došao glave, ali njegova ljubav sadržala je isceliteljsku moć. Njegova gusta brada je poput jastuka dočekala moj obraz, pomilovala me mirisom sandalovine. Iz daha mu se vio misvak, čist i prodoran kao poljubac.

„Hvala dragom Alahu što si bezbedno dospela kući, Ajša moja“, promrmljao je.

Okupljena svetina je zabrujala, terajući mi trnce uz kičmu. Podigla sam otežalu glavu da vidim. Ulete Omer, grmeći i sevajući. On je bio Muhamedov savetnik i prijatelj, ali ne i prijatelj ženama.

„Gde si, Alaha ti, bila? Šta si radila sama s čovekom koji ti nije muž?“

Šibao je optužbama kroz svetinu kao vetar, raspirujući varnice u plamenove.

„Al-zanija!“, opet povika neko. Uvukoh glavu kao da je ta reč hitnuti kamen.

„Nije ni čudo što se Ajša slikuje sa fahiša – kurva!“ Ljudi se zasmеjaše, te uskoro zapojaše: „Ajša – fahiša! Ajša – fahiša!“ Muhamed me povede kroz krkljanac prema ulazu u džamiju. Njihova su se lica kovitlala preda mnom poput mozaika: zubati Hamal koji krešti, mrk kao šljiva, njegova beloputa žena Fazija-Džemila; gradska abronoša Um-Ajmana koja je skupljala smežurane usne; kujundžija Ebu-Remzija kome je sa razmahanih pesnica sevalo zlatno prstenje. Očekivala sam mrmljanje kad se vratim, i izvijene veđe – ali ovo? Ljudi koji me čitavog života znaju sad bi da

me rastrgnu. A Safvan – okrenula sam glavu da ga potražim, ali on beše nestao. Kao i uvek.

Grubi prsti potegli su me za kosu. Kriknula sam i pljesnula po njima, a na ruku mi štrcnu mlaz pljuvačke. Muhamed me posadi na noge i okrete se licem ka rulji, pa podiže šake. Spusti se tišina kao veo, prigušujući čak i oči što sevaju.

„Ajši treba odmora“, kaza Muhamed. Glas mu je zvučao umorno kao i ja. „Molim vas da se razidete kućama.“

Obgrlio me je rukom, pa smo pognuti kročili u džamiju. Moje sestre-supruge stajale su nedaleko od ulaza u dvorište, po dve i dve. Sevda pohrli lelećući i obavi me svojim jedrim telom. Veličala je Alaha zbog moga srećnog povratka, pa potom poljubila amajliju što ju je nosila protiv urokljivog oka. Sledeća priđe Hafsa, plačući, i izljubi mi ruke i lice. Prošapta: „Mislila sam da si zauvek nestala.“ Nisam joj rekla da je maltene u pravu. Um-Selema klimnu glavom, bez osmeha, kao da se boji da joj glava ne otpadne s vrata dugačkog poput drške. Zejneba požudnim očima zažmiri u Muhameda, kao da su sami u odaji.

Ali moj se suprug brinuo samo za mene. Kad mi se želudac ponovo zgrčio pa me presamitio od bola, on me je prihvatio i podigao kao da sam ispunjena vazduhom. I uistinu, malo šta drugo je i bilo ostalo u meni. Odlebdela sam na njegovim rukama do svojih soba. On je nogom otvorio vrata i uneo me, a zatim me ponovo postavio da stojim dok mi razmota postelju. Navalila sam se na zid, zahvalna na tišini sve dok u odaju nije provalila Omerova dreka, a za njom i on sam.

„Gledaj je kako bruka Alahovog svetog Proroka!“, viknuo je. „Galopira kroz srce grada s rukama na tuđem čoveku i s kosom što joj se vije kao kurvina haljina.“

„Kurva što joj iz usta smrdi na povraćku i s kosom poput ptičjeg gnezda?“, izlete mi. Čak i u onakvom stanju, morala sam da se nasmejem.

„Molim te, Omere“, reče Muhamed. „Zar ne vidiš da joj nije dobro?“

„Popuštaš joj.“

„Radujem se što je vidim živu, hvala dragom Alahu.“ Od ljubavi u muževljevom pogledu pocrvenela sam. Koliko sam blizu bila da ga izdam s onom varalicom! Safvan mi je zavrteo glavu slobodom, a onda moju sudbinu vezao za svoje želje. Ništa se ne razlikuje od bilo kojeg drugog muškarca. Sem možda od Muhameda.

„Jä, habibi, kakvu nagradu da ponudim Safvanu ibn al-Muatalu što mi te je srećno vratio kući?“

„Prikladno bi bilo stotinu šiba“, promumlao je Omer.

„Ali Safvan joj je spasao život.“

„Omer očigledno smatra da je trebalo da budem ostavljena na milost i nemilost šakalima – ili beduinima“, rekoh.

„Bar bi umrla netaknute časti.“

„Ajšinoj časti se ništa nije desilo“, kaza Muhamed.

„To reci Hasanu ibn Tabitu“, kaza Omer. „Koliko maločas sam ga čuo kako izgovara skarednu pesmu o tvojoj supruzi i onom vojniku-ženskarosu.“

Pesmu. Nije ni čudo što mi se umet bacio za petama poput čopora pasa kad sam ujahala u grad. Hasanove reči mogle bi da potpale spokojnu svetinu gotovo podjednako brzo kao što Muhamedova podignuta ruka može da primiri razmahnitalu rulju.

Ali nisam dala da Omer vidi kako drhtim. „Ja, sa Safvanom? To je budalaština“, rekoh. „Ja sam supruga Alahovog svetog Proroka. Zar bih poželela nekog ko nimalo nije nalik njemu?“

Osetila sam kako me Muhamedove oči posmatraju. Pod kožom mi se raširila vrelina poput vatre. Je li čuo laž kroz moj smeh?

Po kaldrmi dvorišta zalupkali su odsečni koraci. Muška ruka otvorila je vrata mojih odaja. Srebrn prsten mu je blesnuo kao brid mača: Alija, Muhamedov trostruki rođak – brat od strica, pastorak i zet – a opet ljuto ljubomorani na njegovu ljubav prema meni. Trbuh su mi probadali udari bola. Naslonila sam glavu na Muhamedovo rame.

„Evo je!“ Alija je pružio ruku i uperio prst u mene. „Medini je muka od tvoga pada, Ajša. Muškarci se na ulicama biju oko toga jesi li kriva ili nevinna. Naši rođeni ljudi udarili su jedan na drugoga. Jedinstvu umeta preta opasnost zbog tebe.“

„Jesi li me branio?“ Još dok sam mu upućivala taj izazov, odgovor sam znala.

Okrenuo se Muhamedu. „Kako da je branim kad sâm Safvan neće da progovori u njenu korist?“

Naravno. Safvan ne samo što je nestao kad je rulja postala preteća nego se, kad su mu moj otac i Alija prišli s pitanjima, još i sakrio u dom svojih roditelja. Jak mi spasilac. Osetila sam kako me u očima peku suze, ali potisla sam ih. Jedini ko može da me spase, izgleda, jesam ja.

„Nije potreban Safvan da me brani“, rekoš, premda mi je glas igrao, a i još sam se oslanjala na Muhameda da ne padnem. „Mogu da govorim u svoje ime.“

„Pusti je nek se odmori“, kaza Muhamed. Pomože mi da priđem krevetu, ali pre nego što sam stigla da legnem, Alija navali da ispričam svoju priču. Umet ne može da čeka da sazna istinu, kaza. Napolju se, upravo ovog trena, ispred džamije okuplja nova gomila, koja zahteva odgovore.

Zažmurila sam prisećajući se priče koju smo Safvan i ja smislili dok smo jahali kući, u mojim trenucima bistre svesti. „Tražila sam svoju ogrlicu od gagata“, rekoš opipavajući glatke kamenčice. „Otac mi ju je dao na dan svadbe. Pamtiš?“ Pogledah u Muhameda. „Znači mi isto toliko koliko tvojim *drugim* ženama znače ogrlice koje si im ti dao.“

Izraz lica nije mu se izmenio. Ja sam uporno nastavila, pletući priču koja je počinjala time kako se šuljam iza pešćanih dina da se olakšam, a onda se vraćam do svoje nosiljke. Dok čekam da me dignu na kamilja leđa, tražim rukom ogrlicu – ali grlo mi je golo.

„Pretražila sam odeću, daščice na podu nosiljke, zemlju. Pitala bih vodiča da mi pomogne, ali on je pojiо kamilе.“ Glas mi se pokolebao kao nežno stopalo na kamenitom tlu. Grcavo sam udahnula, trudeći se da ostanem mirna. „Vratila sam se istim putem do dina. Prekopala sam pesak prstima. A onda, taman kad sam htela da odustanem, našla sam je. Potrčala sam natrag ka karavanu – ali vi ste bili daleko, kao mravi što mile u povorci u beskonačnost. Znala sam da vas nikad neću pristići. Zato sam sela i čekala da se neko vrati po mene.“

„Neko?“ Alija okrete šiljati nos prema meni, njušeći kako bi otkrio laž. „Misliš na Safvana.“

„Jä, Alija, pusti je da ispriča“, reče Muhamed.

„Cela istina, ovo je laž i ništa više.“ Alija pljunu na zemljani pod i obrisa usta nadlanicom, sevajući na mene očima. „Gubiš vreme na ove izmišljotine, a svi znamo pravu priču.“

„Alija, molim te“, reče Muhamed strože. Alija prekrsti ruke na grudima i izvi usne. Hrabrost mi se poljulja pod njegovim prodornim pogledom. Zna li zaista iz kog sam razloga zaostala za karavanom? Možda bi mi bolje bilo da kažem istinu – ali kratak pogled na zabrinuto lice mog muža promeni mi mišljenje. Čak ni Muhamed, koji me zna kao da smo jedna duša, ne bi razumeo zašto sam toliko stavila na kocku radi tako malog dobitka – a mogao bi i ne poverovati kad mu kažem da sam i dalje neokaljana.

„Sela si i čekala“, kaza Omer. „Šta je sad na redu u toj ne mnogo verovatnoj bajci?“

Sklopila sam oči, osećajući nesvesticu. Kako ono, beše, ide priča? Ja i Safvan smo je uvežbavali dok smo jahali. Ispustila sam otegnut uzdah, smirujući raspomamljene damare krvi. Sledeći deo je istinit.

„Kad je izašlo sunce, našla sam hlada pod gajem urminih palmi“, kazah. „Prilegla sam, ostavši pribrana. A onda mora biti da sam zaspala, jer sledeće što pamtim jeste Safvanova ruka na mom ramenu.“

Omer zabruna. „Jesi li čuo ovo, Proroče? Safvan ibn al-Mual sad ti još i dira ženu. Svi znamo kuda to vodi.“

„Zašto niste oboje smesta krenuli na konju kući?“, izdra se Alija.

„Nešto me je snašlo.“ I ovaj deo je bio istinit. „Osetila sam snažan bol, kao da mi neko nožem para trbuh.“ Muhamedove oči kao da su smekšale – dobar znak, biće da mi mora poverovati makar malo.

„Nisam mogla da putujem dok sam se previjala od bolova. Tako je Safvan zbog mene podigao svoj šator, da se odmorim unutra, sklonjena od sunca.“

Alija se zacereka. „A gde je Safvan bio dok si ti ležala u njegovom šatoru?“ Nisam se obazrela na njega; samo sam želela da se ovo isleđivanje završi te da legnem da spavam.

„Satima sam povraćala. Safvan je pokušavao da mi pomogne. Davao mi je vode, hladio me listom palme. Na kraju se prepao, pa smo krenuli natrag po pomoć.“ Prećutala sam da samo što nisam završitala kad je krenuo da krši ruke. *Alah nas kažnjava*, kukao je bez kraja i konca. S vodom sam počela da bljujem i žuč i grižu savesti. *Vodi me u Medinu*, jetko sam rekla. *Pre nego što nas Alah oboje ubije*.

Kad sam završila priču, Alija je sebao očima. „To nije cela priča“, kaza. „Zašto je Safvan toliko zaostao za karavanom? Zato što je znao da ćeš ga čekati pod urmama?“

„Safvana sam ja zamolio da ostane pozadi“, reče Muhamed. „Da prati povratak Mustalika u njihov logor.“

„Ona se s njime godinama gleda!“

Frknuh, kao da su mi njegove reči smešne, a ne kao da mi se od njih sledila krv. Izrekao je istinu – ali ko to još zna?

„Gde ti je dokaz, Alija?“, rekoh, načas izdržavši njegov besan pogled, a potom oborivši oči iz straha da će mi u njima videti strah. „Jedan jedini upereni prst je beznačajan znak.“

Potom sam, uz Muhamedovu pomoć, legla u svoju postelju i svima im okrenula leđa: večito sumnjičavom Omeru; Aliji, tako revnosnom da o meni misli sve najgore; svome mužu, koji ume da ućutka besnu rulju dignutim dlanom, ali koji ovim ljudima dozvoljava da me klevetaju. Zašto sam se vratila? Sklopila sam oči i ponovo mi se javio san o bekstvu. Ovoga puta, međutim, znala sam da je to samo san. Nema mi bekstva od sudbine. U najboljem slučaju, ako je volja Alahova, mogu da svoj usud preoblikujem – ali ne i da od njega uteknem. Za toliko sam naučila iz svojih grešaka poslednjih nekoliko dana.

Spavala sam nemirno, tumbala se od groznice i kajanja, sve dok mi oko glave nije počeo da šiba šapat, kao pesak što ujeta, pa

me prenuo. Na jastučićima uz moju postelju sedeli su Muhamed i Alija, svađajući se zbog mene.

„Ne mogu da verujem da bi Ajša tako nešto uradila“, kaza Muhamed. Glas mu je bio kao slomljena školjka, krhak i reckav. „Volim je otkako je izašla iz majčine utrobe. Igrao sam se lutkama s njom i njenim drugaricama. Pio iz iste zdele s njom.“

„Njoj je četrnaest godina“, kaza Alija povisivši glas. „Nije više mala, iako je toliko mlađa od tebe. Safvan je mnogo bliži njenom uzrastu.“

„Pssst, Alija! Ne ometaj Ajši počinak!“

„Onda da nađemo prikladnije mesto za razgovor.“ Čula sam kako šuška tkanina. *Ne idi*, poželeh da zavapim, ali bila sam preslaba. Te umesto toga zaječah. Muhamed mi položi dlan na čelo.

„Koža joj je vrela“, reče. „Ne smem da je ostavljam samu.“

„Onda moram da govorim ovde.“

„Izvoli, brate. Cenim tvoj savet.“

Zadržah dah, strepeći od Alijinih sledećih reči. Kakvu će kaznu predložiti za mene i Safvana? Šibanje? Proterivanje iz umeta? Smrt?

„Razvedi se od nje“, reče Alija.

„Ne!“ Sedoh, spremna da se obisnem mužu oko vrata i zagrlim ga iz sve snage. Muhamed me pomilova po vlažnom čelu, a osmeh mu je titrao kao senka pod promenljivim suncem.

„Ne ostavljaj me“, rekoah zaboravljajući na Aliju, poslednjeg na svetu za kog bih volela da me čuje kako preklinjem.

„Ne ostavljam te, habibati. Ali sam odlučio da te na neko vreme pošaljem tvojim roditeljima. Ebu-Bekir i Um-Ruman će te negovati da ozdraviš, ako je volja Alahova, dalje od svih ovih brbljivih jezika.“

„Ne razvodi se od mene!“ Nedeljama potom, dok u roditeljskoj kući budem čekala na Muhamedovu presudu, lecnuću se svaki put kad se prisetim kako sam se priljubila uz njegovu ruku i pred Alijom povikala: „Volim te, habibi!“

Te reči sam izgovorila iskreno kao nikada ranije. Mnogo sam naučila u onim satima u pustinji sa Safvanom. Safvanom, koji je jedno obećao, a drugo uradio, isto kao dok smo bili deca.

„I ja tebe volim, dušo moja.“ Ali glas mu je zvučao odsutno, a oči izgledale zabrinuto. Legla sam i stisnula mu šaku kao neku lutku, pa potom opet polagano utonula u san.

Kad sam se ponovo prenula, začula sam Alijin glas, užurban i tih.

„Misli na umet, koliko je tanano njegovo tkanje“, reče. „Takva bruka mogla bi da ga rascepi nadvoje. Sad moraš da stupiš na delo, brate. Pošalji je natrag Ebu-Bekiru zauvek.“

„Da se razvedem od moje Ajše?“ Muhamedov smeh je zvučao uzrujano i bledunjavo. „Isto bi mi bilo i da iščupam sebi srce.“

„Osramočena je“, reče Alija – sa svakom rečju pojačavajući svoju mržnju protiv njega. „Treba da se udaljiš od nje pre nego što bruka i tebe obeleži. Mnogi u ovom gradu voleli bi da vide tvoj krah.“

Muhamed polako izvuče šaku iz mog stiska, ostavivši me da sama plutam po moru zebnji.

„Zar ne uviđaš?“, uporno je terao Alija. „Znam da možeš da uvidiš. Zašto onda izgledaš toliko zabrinuto? Žene se lako nalaze. Naći ćeš drugu mladu nevestu.“

I posle mnogih vekova, bruka još progoni moje ime. Ali oni što su me nipodaštavali, što su me nazivali al-zanijom i fahišom, oni me ne poznaju. Nikad nisu saznali istinu o meni, o Muhamedu, o tome kako sam mu spasla život, i kako je on spasao život meni. O tome kako sam spasla život svima njima. Da su znali, da li bi mi se i tada rugali?

Naravno, sada znaju. Ovde gde smo sad, zna se svaka istina. Ali vašem svetu ona još izmiče. Tu gde ste vi, muškarci još žele da kriju žene. Vas sadašnje pokrivaju feredžama ili lažima o tome kako ste niži soj. Nas nekadašnje brišu iz svojih priča o Muhamedu, ili pak zamenjuju lažnim pričama od kojih nama gore uši i oči. Tu gde ste vi, majke grde kćeri jednim jedinim imenom. „Uh, ti Ajšo!“, poviču, a devojčice od stida odvrćaju pogled. Svojim usudima ne možemo

da uteknemo, čak ni u smrti. Ali imamo pravo da budu naši, da ih preoblikujemo.

Devojčice odvrćaju pogled zato što ne znaju istinu: da je Muhamed hteo da nam da slobodu, ali su nam je drugi oduzeli. Istinu da nijednoj od nas nema života dok ne budemo u stanju da oblikujemo svoje sudbine. Dok ne budemo u stanju da biramo.

Koliko nerazumevanja! Ovde gde smo mi, istinu zahvatamo šakama kao vodu, trudimo se da je zadržimo, gledamo je kako curi i beži. Istina je previše klizava za držanje. Mora se predati drugima, ili će se poput kiše utopiti u zemlju, da nestane.

Pre nego što nestane, svoju ću priču predati vama. Svoju istinu. Svoju bitku. A potom, ko zna šta će se desiti. Ako je volja Alahova, moje će ime povratiti svoje značenje. Tad više neće biti reč za izdaju i sramotu. Ako je volja Alahova, kad se moja priča obznani, i moje će ime još jednom prizvati ono najskupocenije blago. Ono na koje sam zahtevala pravo i za koje sam se borila sve dok ga na kraju nisam izvojevala od božjeg Proroka – ne samo radi sebe, već i radi svih mojih sestara.

Moje ime: Ajša. Njegovo značenje: „život“. Dao Bog da tako bude opet, i zanavek.